

Po válce se u maminky projevila nedomykavost srdeční chlopně. Každý rychlejší pohyb jí činil potíže. Operace pacientů s touto diagnózou se tehdy ještě neprováděly. Léčba medikamenty a každoroční pobyt v poděbradských lázních, který jí byl díky perzekuci za války přiznán, byly odsouzeny k neúspěchu. Její stav se pomalu zhoršoval. Poslední léta života byla prakticky upoutána na lůžko a v roce 1957 zemřela ve věku padesáti šesti let.

O jejím charakteru a přístupu k životu svědčí historka z jednoho jejího lázeňského pobytu v Poděbradech, která se odehrála někdy v první polovině padesátých let.

Maminka hrála velmi ráda karty. Cokoli – kanastu, žolíky, bridž. Jednoho odpoledne zasedly ke stolu čtyři dámy k partičce bridže. Jednou z nich byla maminka, které bylo vždy zcela lhostejné, s kým má u karet tu čest. A tak při licitování glosovala kvalitu svých karet po svém - „jedna šance à tout bez komunistů“ (to jest „bez trumfů“) nebo „tři komunisti“, což v jejím slovníku znamenalo „tři červené“ (to jest srdce).

Vrchní sestra, která náhodou přihlížela, zbledla. Nevěděla, jak honem upozornit maminku na skutečnost, že jedna z hráček je sestrou ministra Václava Kopeckého, tehdy čísla dvě ve stranické hierarchii KSČ. Když se jí to konečně podařilo mamince šetrně sdělit, ta jen stroze poznamenala: „A mám se z toho podělat?“ Pro význam slova „podělat“ prý použila výraz poněkud hrubší.

Sestra ministra Kopeckého mamincin způsob vyjadřování pochopila. Nebo s ním možná i souhlasila? Bydlela nedaleko nás ve Školské ulici a faktem je, že se obě ženy docela spřátelily. Asi to s jejím komunistickým přesvědčením nebylo tak žhavé. Paradoxně toto přátelství v budoucnosti zásadně ovlivnilo moji další životní dráhu.

.....

Život v bohosudovském institutu PTP pokračoval svým neměnným, zažitým způsobem. Buzerace na cvičišti se starými německými puškami – samozřejmě bez munice, politická školení, při kterých důstojníci bezmyšlenkovitě memorovali články z komunistického tisku... Od svých posluchačů – od pologramotných cikánů až po akademicky vzdělané filozofy, inženýry či faráře – vyžadovali reakce na přednášená moudra.

Pouze jedna příhoda narušila monotónnost každodenního života.

„Vole, máš jít k politrukovi. A hned,“ vysypal ze sebe udýchaný službu konající svobodník Petrovi, který seděl v ateliéru na půdě a cosi kreslil.

„Co je?“ zeptal se Petr, aniž zdvedl hlavu od prkna.

„Nevím, vole, ale jsou tam taky ňáký lampasáci a vypadá to na VKR (pozn autora: vojenská kontrarozvědka). Cos proved?“

Petr pobledl. „Co se stalo?“ honilo se mu hlavou. „Co prasklo?“ Cestou z půdy do přízemí, kde se nacházela kancelář politruka, ho provázely samé chmurné myšlenky.

Zaklepal na dveře, počkal na vyzvání „dále“ a vešel dovnitř.

„Soudruhu poručíku, vojín Šramota přišel na váš rozkaz!“ zahlásil se předpisově.

Vedle politruka zachmuřeně stáli dva důstojníci. Ten menší, hubený, s výrazem jezevčíka, začal: „Doufám, že vám nemusím říkat, proč jsme tady. Podle vašeho výrazu vidím, že je vám vše jasné. Spadla klec. Jasně?!?“

„Nevím, skutečně nevím, o čem hovoříte.“ Petr našel opět trochu vnitřního klidu a pak překvapeným hlasem pokračoval: „Nejsem si ničeho vědom, pouze toho, že jsme se v Teplicích trochu napili a kecali jsme v hospodě o politice,“ glosoval a získával čas, aby mohl nějakým způsobem dospět k logickému závěru, co se vlastně stalo a co prasklo. Bylo mu jasné, že VKR neprijela kvůli nějakým hospodským kecům. To by se vyřídilo tady v kasárnách bez její přítomnosti. VKR mohla znamenat pouze jedině – důvodem jejího

příjezdu musely být Petrovy kontakty s britským velvyslanectvím a s tím spojené aktivity. Hlavou se mu začaly honit ty nejčernější myšlenky. Vazba, výslechy, kriminál. Perspektiva barvy nikoli šedé, ale tmavě černé. „Uklidni se, vole,“ opakoval si v duchu. Podařilo se mu to natolik, že mohl souvisle myslet a odpovídat na další otázky.

„Tak opilý a v hospodě? A jinak nic, co?! To si myslíte, že bychom sem přijeli z Prahy jenom proto, abychom si povídali o chlastu a hospodě?! To jste takový blbec, nebo děláte blbce z nás?!“ zvyšoval hlas „jezevčík“. „Blázny si dělejte z někoho jiného. Seberte se, vemte si kabát a pojd'te s námi!“ zavelel.

„Mám si dojít pro své věci?“ otázal se Petr.

„Ne! Jdeme!“ zařval druhý důstojník.

„Soudruhu poručíku, dovolte mi...“ pokusil se Petr švejkovsky požádat o odchod.

„Nechte si ty šaškárny! Jdeme!“ řval důstojník dál.

Vyvedli Petra k čekajícímu autu a za přihlížení několika čumilů na kasárenském dvoře se auto vydalo na cestu do Prahy.

V Praze čekaly Petra dlouhé výslechy a pobyt ve vyšetřovací vazbě, který ukončil zápal plic. O ten se postaral jeden z bachařů. Prikázal Petrovi, aby ležel jen v košili na holé podlaze nevytopené cely. Nebylo to z důvodu šikany, ale proto, aby Petr onemocněl a vyhnul se dalším výslechům. To se však dozvěděl až mnohem později.

Čtyřicetistupňové horečky na sebe nenechaly dlouho čekat. Petr nebyl schopen výslechů. Zaplať Pánbůh, že se tato epizoda nemusela odehrát v letech padesátých, kdy na zdravotní stav vyšetřovaného nikdo nebral zřetel. Pozitivum této události na pozadí let šedesátých lze spatřit v tom, že Petr byl převezen do teplické nemocnice, kde se na interním oddělení léčil několik týdnů z těžké pneumonie.

Jeho infantilní výpovědi, dosti naivní výraz, to, čemu se říká „baby face“, snad dovedly vyšetřující orgány StB k závěru, že mají co do činění s naprostým blbem.

A tak si náš „blb“ odnesl ze setkání s StB jen pár vyražených zubů. Mústek vlevo dole je dodnes němým svědkem.

„Milane, jsem s Danou v Nizozemsku a chceme v nejbližších dnech odcestovat do Ashdodu,“ telefonoval jsem svému bratranci Milanu Seinerovi do Izraele. „Zítra jdu na Obec (rozuměj Židovskou náboženskou obec v Rotterdamu) zajistit si přes Sochnut cestu k vám,“ pokračoval jsem se zjevným nadšením.

„Petře, češ vůbec noviny? Díváš se na televizi, víš, co se tady děje? Za prvé tě čeká Ulpan (povinný kurz hebrejštiny), pak tě čeká vojna. Prosím tě, počkej v Nizozemsku nějaký ten měsíc. Ozvu se, až bude vhodná doba k příjezdu.“ Taková byla reakce mého bartrance. On sám byl ve vojenské službě jako major izraelské armády.

Co teď? Bez peněz, bez kontaktů, žena v jiném stavu, ze situovaného podnikatele – tedy pouze v našich představách – zbyl malý, bezvýznamný úředníček bez známostí... Jeho domácí jsme nemohli obtěžovat, vždyť penzisti, žijící z malého důchodu, si nemohli dovolit živit dva cizí lidi s dítětem na cestě.

Dana žila nadále v přesvědčení, že se vrátíme po čtrnácti dnech zpět do Československa. Nedošlo jí, že cesta zpět je nekompromisně zavřena.

Bylo jasné, že je nutno celou záležitost řešit, a to hned.

První povinností bylo ohlásit se na cizinecké policii. Nikoli však kvůli několikadennímu pobytu, potřebnému k vyřízení cesty do Izraele, ale kvůli okamžité žádosti o politický azyl.

Do Velké Británie, kam jsem vzhledem ke svým bývalým kontaktům mohl odjet okamžitě, se mi nechtělo. Pořád jsem věřil, že za několik týdnů, možná měsíců, budeme moci odcestovat do Ashdodu, kde mne čekala práce a klid.

Bylo mi nad slunce jasnější, že kdybych na cizinecké policii řekl, že zde chci čekat na odjezd do Izraele, nikdy mi nedají ani politický azyl, ani povolení k pobytu a s ním spojené pracovní povolení. Mohlo to znamenat buď lágr jako v Německu a Rakousku (lágry v Nizozemsku nebyly, ale to jsem nemohl vědět), nebo linea recta, bez výhrad okamžitě do Izraele. A tak jsem s tlukoucím srdcem překročil práh cizineckého oddělení policejního ředitelství v Rotterdamu.

Cizinecká policie sídlila v prvním patře policejního ředitelství v budově na Haagseveer hned vedle radnice. Byla sice postavená v padesátých letech, nicméně její interiér působil velmi neutěšeně. Ve špatně osvětlené chodbě se na lavicích podél stěny tísnily desítky podobných ubožáků, kteří čekali na blahosklonnost úředníků, zda jim povolí pobyt v zemi, či je pošlou zpět tam, odkud přišli. Vzhledem k tomu, že jsem přišel z komunistické země, mě sice nemohli poslat zpět, ale o tom, co se mnou udělat mohou, jsem neměl ani páru.

Už pohled na ty lidi, žmoulající jakési papíry v rukách a nervózně pokukující na dveře, až se ozve jejich jméno, vytvářel skoro kafkovskou atmosféru. Směsice nejrůznějších jazyků, neumytá těla a špatná ventilace, to vše k optimistické náladě rozhodně nepřispívalo.

Mimořádně nepříjemný úředník středního věku nevěřičně hleděl na Danin československý pas, kde se skvělo nizozemské vízum, a potom na můj, kde vízum nebylo.

„Mluvíte nějakým cizím jazykem?“ byla jeho první otázka. Kdybych odpověděl záporně, musel by někde sehnat tlumočnicka.

„Ano, mluvím obstojně česky, rusky, anglicky, německy a hebrejsky,“ odvětil jsem anglicky s jistou ironií. „Doufám, že se dorozumíme.“

„Jak jste se sem dostal? Vždyť vy nemáte vízum!“ zněla jeho další otázka.

„Dostal jsem se sem na jiný pas, ale ten nemám s sebou,“ odvětil jsem slušně.

„Víte co děláme s lidmi, jako jste vy?“ začal zvyšovat hlas. „Buď do vězení, nebo okamžitě zpět, jasné?“ A hlas se mu opět o poznání zvýšil.

„Žádám o politický azyl,“ odvětil jsem ještě klidně, „pro sebe a pro svou ženu.“

„Zavřeme vás i s vaší ženou a pak vás vyhostíme, aby vám to bylo jasné!“ Opět zvýšil hlas, takže už řval.

„Na řvaní jsem zvyklý jak z nacistického koncentráku, tak i od komunistů,“ pronesl jsem též zvyšujícím se hlasem.

Vytřeštil na mě oči, postavil se přede mne a já čekal, kdy mi jednu vrazí. Ještě nikdy jsem neviděl tak našťavaného člověka. Zřejmě ho rozlítla moje poznámka o nacitech, kterou jsem mu v afektu naservíroval.

Než mohlo dojít k nejhoršímu, otevřely se vedlejší dveře a do místnosti vstoupil opálený padesačník s čibukem v ústech. Jak jsem se později dozvěděl, poslouchal naši konverzaci ve vedlejší místnosti. Řekl rozčilenému úředníkovi cosi nizozemsky a mě požádal, abych ho následoval do vedlejší kanceláře.

Představil se mi jako Cees van D. Bylo mi hned jasné, že se bavím s příslušníkem BVD (Binnenlandse veiligheidsdienst = nizozemská státní bezpečnost). Nemělo smysl si něco vymýšlet a hrát habaďůru. V krátkosti jsem mu vyprávěl o svém působení v Československu, o svých kontaktech, o záměru odcestovat do Izraele, o problémech spojených s tamější válkou a o telefonátu s bratrancem. Udal jsem jeho jména, adresu, hodnost (to jsem ovšem netušil, že Milan byl příslušníkem zpravodajských složek izraelské armády)...

Po hodinovém výslechu mě příslušník BVD přátelsky pozval na oběd a po návratu se skvěly v našich pasech povolání k pobytu na jeden měsíc.

„If you'd like to find a job, call me,“ rozloučil se a doprovodil mě ke dveřím policejního prezídia.

Z toho vzpomenutého symposia pro zahraniční investory mi nezůstala jenom vzpomínka, ale i mnohaleté přátelství s Vlastou Štěpovou, tehdejší ministryní obchodu a cestovního ruchu, poslankyní Poslanecké sněmovny a nakonec velvyslankyní u Rady Evropy ve Štrasburku.

Začalo to na jejím ministerstvu, kdy jsem s ní při svých návštěvách Prahy, kde jsem měl několik projektů na různé stavby, po práci konzultoval některé projekty, které se týkaly privatizace hotelů a různých obchodních zařízení, jako jsou samoobsluhy a podobné prodejny.

Za jeden z nejpikantnějších zážitků považuji jednání se zástupci jednoho z největších nizozemských obchodních řetězců, společností Ahold se stovkami prodejen v Nizozemsku (pod názvem Albert Hein), v Čechách dnes známé pod jmény Albert a Hypernova.

Vzpomínám si, že mne tehdy volala sekretářka Vlasty Štěpové, zda bych se mohl zúčastnit jednání, při kterém budou zástupci této společnosti prezentovat svůj obchodní plán a strategii další expanze v Čechách. Přislíbil jsem svou účast, naplánoval cestu a ve stanovený den se dostavil na ministerstvo na Staroměstském náměstí.

Prvních pár vřelých slov v angličtině, představení, káva... a pak do pracovny paní ministryně.

Na jedné straně stolu strategicky směrem k oknu zasedli zástupci společnosti Ahold spolu s tlumočnicí pro případ, že by paní ministryně nemluvila anglicky (mluví perfektně na rozdíl od mnoha jiných politiků), na druhé straně, rovněž strategicky, zasedl náměstek a já (to aby nám světlo z oken nesvítilo do očí). Paní ministryně zaujala místo za svým psacím stolem v čele.

Při obligátní kávě, zatímco Vlasta Štěpová ještě vyřizovala jakýsi telefonát, se pánové začali polohlasně bavit nizozemsky asi ve smyslu „Jak to tady zaválíme?“. Protože jejich výroky nebyly v souladu s předpokládanou prezentací a nebyly určeny pro moje uši, natož pro paní ministryni, a mně bylo nepříjemné to poslouchat, poznamenal jsem anglicky: „Pánové, co byste tomu řekli, kdybych vám oznámil, že i já mluvím nizozemsky?“

Odpovědí mi byl shovívavý úsměv a vybídnutí:

„Tak něco řekněte holandsky.“

První, co mne napadlo, byla holandská kletba, jejíž paralela se v češtině nevyskytuje, ale v Nizozemsku je v normálních kruzích absolutně nepřijatelná, neboť je v ní jméno Boha a poznámka o ztracení, což je v Nizozemsku horší než české „do p...“. Vyslovil jsem ji a úsměv na jejich tvářích vystřídala červeň.

„A umíte toho ještě více?“ tázal jeden ze zástupců.

„Zajisté že umím,“ pokračoval jsem v nizozemštině. „A upozorňuji vás, že by vaše poznámky na adresu paní ministryně a vaše další narážky mohly mít zcela negativní vliv na výsledek vašich snah.“

Mezitím paní ministryně dokončila telefonický rozhovor.

„Prosím, abychom dále pokračovali v angličtině,“ požádal jsem přítomné.

Pánové se necítili tak docela ve své kůži, ale přesto s kradnými pohledy na mne prezentovali svoje záměry. Návrh Aholdu byl celkem přijatelný v rámci takzvané malé privatizace a paní Štěpová byla ochotna jej podpořit.

„Můžete nám říci, kde jste se naučil tak dobře nizozemsky?“ tázal se mne pak pan Post, jeden ze členů delegace Aholdu, po ukončení jednání.

„To je jednoduché,“ odvětil jsem. „Jsem nizozemský občan a mám v Rotterdamu architektonickou kancelář. Žiji a pracuji tam již od roku 1967, takže snad není překvapením, že po tolika letech hovořím nizozemsky.“

V jejich očích se zračilo nejen překvapení, ale i obava o to, co všechno si mezi sebou v mateřštině řekli a co nebylo určeno pro moje uši. Ujistil jsem je o své diskrétnosti, takže se neměli čeho obávat.

Považuji za korektní poznamenat, že se mne Vlasta Štěpová nikdy nezeptala na to, co si zástupci Aholdu během jejího telefonátu ve svém jazyce povídali.

Při dalším jednání pak již přišly konkrétní návrhy a nakonec byla smlouva podepsána.

Vzpomínám si na velmi úsměvnou historku. Zástupci společnosti „X“ mne kontaktovali a požádali o schůzku. Ta se uskutečnila v jisté drahé restauraci na Maltézském náměstí.

Zaparkoval jsem své auto před restaurací, objednal si drink a čekal. Za okamžik přišli dva pánové, představili se a začali běžnou konverzací.

„Vy pracujete na ministerstvu průmyslu?“ tázal se jeden z nich.

Neodpověděl jsem přímo, ale také ne záporně.

„Ono to také není žádná sranda, dělat tam za pár korun,“ pokračoval jeden z nich.

„Není to tak zlé. Dokážu s tím vyjít a ještě si ušetřím na zábavu,“ odvětil jsem s úsměvem. Bylo mi jasné, kam se chtějí dostat.

Po několika dalších minutách přešli rovnou k věci.

„Firma, kterou zastupujeme, má eminentní zájem tuto továrnu koupit. Je to otázka strategického plánu rozvoje naší společnosti v Československu.“

„Takových společností je zde ovšem více a každá má podobný zájem. Vyhraje ta, která zaplatí více.“

Vyložili si to po svém a a hned „vytáhli žolíka z rukávu“: „Když nám pomůžete ke koupi toho podniku, rádi se s vámi vyrovnáme.“ A nabídli mi „neuvěřitelnou“ částku Kč 50.000,- (dnes asi 1.800 euro). Vzhledem k mému ryze českému jménu a mé plynulé češtině nemohli předpokládat, že nejsem Čech, takže jejich nabídka byla jejich optikou zcela dostačující.

„Pánové, vidíte tam venku ten černý Mercedes? Tak tím jezdím. A vy si myslíte, že když mi nabídnete cokoli, že si přeji ztratit důvěru, které se mi dostalo? Vy si myslíte, že mám zapotřebí brát úplatky od lidí, jako jste vy?“

Jezdil jsem tehdy Mercedesem série S, který se v Čechách nazýval Mamut. Podívali se ven, viděli nizozemskou poznávací značku a pochopili, že přestřelili.

Ale já už byl v ráži. Někdy jsem, jak se říká, „samonasírací“. A tak jsem pokračoval: „Seberte se a koukejte vypadnout, než se naseru!“ I tón hlasu jsem nezáměrně změnil. Byl to tón bývalého veksláka, který se cítil být uražen ve své podstatě.

Pánové v nepadnoucích šatech, o nichž si mysleli, že jsou „in“, se zarazili a pak se pokusili o „kosmetickou úpravu“ nabízené částky. Posléze vypadli. Jen mne mrzí, že jsem tu útratu za aperitiv musel zaplatit sám.

Jednání s experty pokračovalo a ve spolupráci s nizozemským poradcem pro technologii jsem připravil projekt k prezentaci. Vypracovaný projekt na přímý prodej jsem předal ministrovi průmyslu s návrhem na reálnou částku v řádu několika milionů dolarů. Vláda pak projekt odsouhlasila a Akuma se stala majetkem pana Sládka. Funguje dodnes.

.....

Někdy na začátku roku 1992 si mne zavolal tehdejší generální ředitel WTC Amsterdam a současně člen předsednictva Asociace světových obchodních center, která vydává licence k provozování těchto středisek. Zeptal se, zda bych měl zájem projektovat WTC v Bratislavě.

Rolf Draak se sešel s generálním ředitelem společnosti Incheba panem Alexandrem Rozinem a dohodl s ním možnost udělení licence na provoz WTC na Slovensku. Vídeňské WTC už totiž svou kapacitou nestačilo pokrýt požadavky střední a východní Evropy a realizace moderního a většího centra by pokryla poptávku vznikající v ostatních východoevropských zemích. Samozřejmě jsem okamžitě souhlasil. Takováto příležitost se naskytne architektovi jednou za život.

WTC se mělo realizovat spolu s prostorami pro pořádání výstav a veletrhů v areálu společnosti INCHEBA a měl být použit sousední rozestavěný a nikdy nedokončený objekt kongresového centra, jehož stavba byla započata v době komunismu. K nebi se tyčily železobetonové konstrukce, obrovské betonové terasy, nájezdny rampy, prostory garáží... A v sousedství stála kancelářská budova s hotelem, kde sídlila společnost Incheba.

Rolf Draak zorganizoval návštěvu Bratislavy a představil mne Alexandru Rozinovi. Během několika dní byl stavební program v hrubých rysech připraven. Požadovaný počet čtverečních metrů byl vyšší, než jsem si představoval, a tak bylo nutno můj původní nápad na výškovou budovu, která by byla dominantou Bratislavy, přehodnotit. Výsledkem byly tři věžové stavby, které jsem symbolicky nazval Tatra, Matra a Fatra. Stávajících rozestavěných objektů jsem využil na realizaci konferenčního centra a vedlejší prostory pak měly sloužit jako veletržní a výstavní prostory.

Symbolika, odvolávající se na tři horské masivy Slovenska, byla asi úspěšná, i když vycházela z potřeby rozdělit požadované plochy, neboť prezentované studii se dostalo ocenění jak ze strany Incheby, tak i vedení WTC. Generální ředitel Incheby ing. Alexandr Rozin se rozhodl projekt prezentovat veřejnosti a uspořádal tiskovou konferenci, kam pozval zástupce médií. Konference se konala v salonku hotelu na břehu Dunaje v blízkosti historického centra Bratislavy.

Nutno poznamenat, že jsem Bratislavu prakticky neznal. Pouze cesta autem z letiště, pokud jsem letěl z Prahy, nebo z vídeňského letiště, když jsem letěl přímo z Nizozemska, mi dala možnost vidět některé čtvrti Bratislavy, ale nikoli starou část. Žil jsem v mylném domnění, že staré město odpovídá historické části starých českých měst. Když už ne Prahy, tak alespoň Olomouce, Kutné Hory nebo Českého Krumlova. Zmýlil jsem se, a to hodně.

Když jsem tehdy zasedl ke stolu, kde se přede mnou tísnili novináři a reportéři rozhlasových stanic, čekal jsem s napětím na úvodní slova Saši Rozina. Ten přišel a zašeptal mi do ucha:

„Prepáč, Peter, mám dôležitú konferenciu a nemôžem tu zostať. Tak to začni sám, ďakujem. Prídem o hodinu.“

A tak jsem tam za stolem zůstal s jeho náměstkem a nějakou „tetskou“ sám. Zpotil jsem se nejenom proto, že jsem nevěděl, jak začít, ale taky proto, že teplota se v té nevětrané místnosti pohybovala kolem třiceti stupňů.

Požádal jsem obsluhující personál o sklenku VODY. Vzápětí jsem měl na stole sklenku bezbarvé tekutiny, o níž jsem si myslel, že je to požadovaná voda. Napil jsem se zhluboka a vytřeštil oči. Nebyla to voda, ale VODKA. Po vypití tohoto moku jsem okamžitě zavolal číšníka a požádal jej o VODU. Dostalo se mi další sklenky bezbarvé tekutiny, o níž jsem se opět mylně domníval, že se jedná o sklenku minerálky. Omyl. Byla to opět vodka. To jsem zjistil zase až po vypití, takže jsem do sebe v několika minutách nalil dvě deci vodky. To

ovšem v tom horku, které panovalo v konferenční místnosti, a s ohledem na můj prázdný žaludek před obědem udělalo své.

Prezentaci projektu jsem zvládl, podle mého mínění, celkem obstojně. Horší už to bylo s odpověďmi na kladené otázky. Některé se týkaly projektu, což ještě šlo. Další byly spíše osobní, stylu kdo jsem a kde pracuji. I to jsem zvládl. Dodal jsem, že jsem pracoval v Košicích a ve Slovenském Novém Městě, kde jsem projektoval pekárny. Udělal jsem však první chybu: mluvil jsem, lépe řečeno snažil jsem se mluvit, slovensky. To ovšem oni neslyšeli rádi. Mysleli si totiž, že si z nich dělám legraci. Nenapadlo mne to, protože všude v cizině, když se někdo snaží mluvit – i když s chybami – místním jazykem, je to kvitováno s povděkem. Nikoli však na Slovensku.

A pak to přišlo.

„Ako sa vám páči Bratislava?“ tázala se reportérka bratislavského rozhlasu.

Pomalou jsem se nadechl, podíval se na prázdnou sklenku, utřel orosené čelo a podrbal se ve vlasech.

„Víte, když se večer procházím starým městem,“ začal jsem pomalu, „a přivřu oči, slyším v duchu kopyta koní a zvuk kol kočárů, které se tudy projíždějí. Představuji si to krásné romantické město...“ A tak jsem ještě chvíli pokračoval a neměl sílu ty kecy ukončit. Vzhledem k množství během několika minut vypitého alkoholu jsem nedokázal vnímat překvapené výrazy ve tvářích naslouchajících novinářů. Až teprve ten samý večer, když jsem se poprvé procházel tím starým městem, jsem s hrůzou zjistil, že není o nic větší než Václavák, a to ještě bez přilehlých ulic. Bylo mi jasné, že si všichni mysleli, že jsem si z nich jako Pražák dělal blázný a zesměšňoval jejich jedinou chloubu.

Nutno říci, že když jsem po letech opět navštívil Bratislavu, byl jsem mile překvapen rekonstruovaným centrem.

Když jsem to později vyprávěl Rolfu Draakovi, který byl sice také přítomen tiskové konferenci, ale pochopitelně nerozuměl ani slovu, komentoval to pouze výrazem, který lze volně přeložit jako „vole“.

Bohužel se hlavní část tohoto ambiciózního projektu nerealizovala, a to vzhledem k nejasným majetkoprávním vztahům stávajícího objektu. Výstavní pavilony však byly postaveny a v poněkud upraveném stavu tam stojí dodnes.

Bylo to na Silvestra roku 1992, den před rozpadem Československé republiky. ODS (pravicová politická strana) slavila jednak Silvestra a jednak rozpad republiky (ačkoli nebylo co slavit). Slavnostní akce se konala v divadelním sále bývalého Divadla hudby v Opletalově ulici. Přesně ten večer připravoval Honza Kristofori jakési představení ve foyer divadla a já ho tam přišel navštívit a pomoci mu. Nevěděl jsem nic o večírku, který se konal o poschodí níže. Sice tam procházeli pánové, které jsem znal z obrazovky, ale nijak mne to neoslovilo a nevěnoval jsem tomu žádnou pozornost.

Náhle mne zastavil Michal Malý, bývalý poslanec Federálního shromáždění, se kterým jsem se obchodně stýkal.

„Hele, pojd' dolů, rád bych tě seznámil s několika zajímavými lidmi, kromě jiného s předsedou Václavem Klausem.“

Přiznám se, že jsem byl docela zvědavý. A tak jsem se nenechal dlouho přemlouvat a sestoupil jsem do prostor divadla. Několik lidí jsem znal z doby svého působení na ministerstvu obchodu, řadě politiků jsem byl představen. Jejich jména jsem však okamžitě zapomněl, právě tak jako oni zapomněli mé. Když pak kolem nás prošel Václav Klaus, opíral se o hůl, neboť si předtím na lyžích zlomil nohu.

Po vzájemném představení, a když zjistil, že jsem z Nizozemska, rozhovořil se o potřebě rozšíření vzájemných obchodních vztahů zejména se státy s mnohaletou obchodní tradicí, o exportu a dalších záležitostech. Neměl jsem ani možnost mu říci, že nejsem ani podnikatel, ani obchodník, ani manažer, ale obyčejný architekt, jemuž tyto záležitosti nic neříkají. Pan Klaus však pokračoval dále, až jsem se neudržel a dosti příkře jsem řekl: „Pane předsedo, to, co mi říkáte, je sice velmi zajímavé, ale ne pro mne. Určitě však pro nizozemské podnikatele a bankéře, které by vaše názory zcela jistě oslovily. Pokud máte zájem, zvu vás tímto na návštěvu do Nizozemska a zajistím vám publikum, které budou vaše názory nepochybně zajímat.“

Uklonil jsem se a odešel. Věděl jsem totiž, že pan Klaus nerad poslouchá více, než chce slyšet, a že často nechává mluvícího stát a odejde. Tohoto jsem se nechtěl dočkat a odešel jsem sám.

Seděl jsem pak shodou okolností s tehdejším ministrem financí Ivanem Kočárníkem a vyprávěl mu o rozhovoru s Václavem Klausem, když tu náhle přede mnou stanul právě on.

„To jste myslel vážně, to s tím pozváním?“ otázal se svým charakteristickým hlasem.

„Promiňte, ale když něco řeknu, tak to vždy myslím vážně, pane předsedo.“

„Rád tedy vaše pozvání přijímám, pokud to bude pro obchodní a bankovní kruhy.“

„Zajisté,“ odpověděl jsem, neboť moje kontakty na Světové obchodní centrum (WTC) v Amsterdamu byly velmi dobré. Jeho ředitel byl můj velmi dobrý přítel ještě z dob mé činnosti pro developerskou společnost Blauwhoed.

„Tamhle je moje sekretářka,“ ukázal prstem. „Tak s ní dohodněte vše potřebné.“ A odkráčel.

S jeho sekretářkou jsme si vyměnili vizitky a dohodli jsme se, že návštěva pana Klause nebude návštěvou ministerského předsedy, ale pouze návštěvou formální, nikoli státní.

Po návratu do Nizozemska jsem se ihned sešel s Rolfem Draakem, abych jej informoval a zajistil potřebné. Byl nadšen, neboť takováto návštěva každopádně pomůže zvýšit prestiž WTC. Přislíbil, že jeho sekretariát celou záležitost zorganizuje. Spojil se s generálním ředitelem jedné z největších nizozemských bank ABN AMRO, který nejen přislíbil účast, ale také nabídl uspořádat slavnostní večeři v reprezentačních místnostech banky v Amsterdamu.

Toto jsem sdělil telefonicky sekretářce Václava Klause a pak se už jednalo pouze o upřesnění termínu návštěvy.

Mezitím se však udály dvě další – a zcela nečekané – události.

Ta první byla, že se Václav Klaus sešel v Davosu s nizozemským ministerským předsedou Ruudem Lubbersem. Pan Klaus mu zřejmě řekl o své plánované návštěvě Amsterdamu, kde má promluvit k nizozemským podnikatelům a bankéřům, přičemž pan Lubbers toto neoficiální pozvání okamžitě změnil na oficiální. Takže se ze soukromé cesty českého premiéra stala státní návštěva.

A ta druhá událost, která změnila všechny dosavadní plány, byla skutečnost, že královna, která byla premiérem informována o nadcházející návštěvě, vyjádřila přání se s Václavem Klausem a jeho chotí setkat.

Vzpomínám si, že mi tehdejší nizozemský velvyslanec telefonoval: „Co jste mi to, prosím vás, udělal? Já abych teď lítal s pozváním od premiéra a od královny. To jste to nemohl nechat při té soukromé návštěvě?“ Byl z toho dost nervózní, ale kdo by nebyl? Poněkud se to zvirtlo. „Víte, co to znamená? Musím na Ministerstvo zahraničí. Domluvit datum návštěvy, ubytování, program a mnoho jiného, o čem nemáte ani ponětí.“

„Excelence, není třeba zajišťovat ani datum, ani ubytování, ani program. Vše je domluveno a potvrzeno,“ odvětil jsem, neboť tyto záležitosti byly profesionálně zařízeny Rolfem Draakem a jeho sekretariátem.

„Měl jste mne včas informovat o svém záměru a konzultovat ho se mnou,“ dával ambasador najevo své rozladění vyčítavým tónem.

„Excelence, pokud já chci někoho pozvat, je to moje záležitost a nejsem zvyklý někoho žádat o svolení ani o radu. Ve vší účtě, doufám, že pochopíte, že je to moje věc a věc generálního ředitele WTC Amsterdam,“ dodal jsem ještě.

Po několika dnech mi volala i manželka Václava Klause, paní Livia.

„Prosím vás, je pravda, že při audienci u královny musí mít žena na hlavě klobouk?“

Odpověděl jsem, že je to zvykem a patří to k protokolu.

„Vždyť já žádný nemám, pouze takový malinký...“

Utěšil jsem ji, že to bude stačit. A nakonec tomu tak i bylo.

A tak někdy v březnu 1993 přiletěl český ministerský předseda s chotí na státní návštěvu do Nizozemska, aby promluvil k nabitému sálu v auditoriu WTC, povečeřel na generálním ředitelství ABN AMRO za přítomnosti nizozemského premiéra Ruuda Lubberse, byl přijat královnou Beatrix a na závěr pronesl několik kritických poznámek k Maastrichtským dohodám.

Při večeři jsem dělal u stolu společníka jeho ženě, paní Livii, s níž jsme později spolu s Petrou udržovali přátelské vztahy.

Vzpomínám si, že tehdy pan Václav Klaus zaujal posluchače v auditoriu WTC svým sice kritickým, ale velmi pozitivním přístupem k problému rozvíjejícího se hospodářství v České republice, a zanechal dobrý dojem. Jeho projev při slavnostní večeři na ředitelství ABN AMRO se však setkal s poněkud rozpačitými reakcemi, a to vzhledem k jeho kritice Maastrichtských dohod.

.....

K době Petřiny diplomatické kariéry se váže řada vzpomínek na různá setkání s mnoha zajímavými lidmi.

K jedné z nejkrásnějších patří každoroční novoroční recepce v královském paláci v Amsterdamu, pořádané pro diplomatický sbor. Dámy v dopolední toaletě, páni v žaketu nebo uniformě se shromáždili v sále, kde se podával tradičně hovězí vývar, a pak podle protokolu popřáli královně a členům královské rodiny vše nejlepší do nového roku. Královna obvykle oslovovala přítomné v angličtině. Když Petra odpověděla v perfektní nizozemštině, královna se na nás podívala a přešla též do rodného jazyka. Když jsme tam stáli o rok později opět, pak královna sama začala hovořit nizozemsky. Její paměť byla obdivuhodná, když nás mezi tolika přítomnými poznala.

Někdy na konci devadesátých let jsme byli pozváni na slavnostní večeři u příležitosti návštěvy bývalého amerického prezidenta George Bushe do Světového obchodního centra v Amsterdamu. Byla to běžná benefiční večeře, kdy lidé zaplatí obrovské peníze, aby mohli povečeřet s nějakou celebritou politického života. My jsme však obdrželi pozvání od generálního ředitele WTC, které tuto akci pořádalo. Byli jsme pozváni rovněž do VIP salonku, kde se před večeří podával aperitiv. Tohoto aperitivu pro vybrané návštěvníky se zúčastnil i George Bush a bylo možné být mu představen. Stáli jsme s Petrou poněkud stranou, abychom se nevyskytovali před objektivy kamer, nemáme to oba rádi, když k nám přišel pan Rost-Onnest, člen správní rady jedné z největších nizozemských bank. Petra ho znala z různých jednání, kterých se jako obchodní rada služebně účastnila. I já jsem ho dobře znal ještě z doby návštěvy Václava Klause, kdy on organizoval slavnostní večeři v sídle banky, jíž byl tehdy přítomen i nizozemský ministerský předseda.

„Petro, rád bych vás někomu představil, pojd'te se mnou.“

Následovali jsme ho.

„Okamžik prosím,“ omluvil se a odešel. Za několik vteřin k nám přicházel ve společnosti bývalého prezidenta George Bushe.

„Pane prezidente, dovoluji mi, abych vám představil paní a pana Šramotovy. Paní Šramotová je obchodní radou české ambasády v Den Haagu.“

Podali jsme si ruce a prohodili několik vřelých slov, když se náhle prezident obrátil na Petru s otázkou: „Máte kousek papíru a pero?“

„Yes, Mr. President, of course I have.“

„Rád bych pozdravil svého přítele Václava Havla. Pište prosím.“ A nadiktoval krátký vzkaz, který Petra rychle napsala na ten kousek papíru. George Bush požádal o pero a podepsal se.

„Prosím, předejte můj pozdrav Václavu Havlovi.“

Petra pak přes diplomatickou poštu poslala jeho dopis na Hrad.

Následovalo ještě několik slov, podání ruky, a setkání bylo u konce. Nestává se často, že má člověk tu čest s prezidentem USA, i když bývalým. Je mi sice jasné, že George Bush na to setkání za několik minut zapomněl, ale nám zůstala milá vzpomínka.